

Orientace v otázkách (a jejich případná řešení)

Máme-li se filosoficky (a to znamená nejen analyticky, nýbrž především kriticky) zabývat tak „nejistými“ a přímo „problematickými“ „věcmi“ či snad spíše „skutečnostmi“, jako jsou pravda, lidská práva nebo filosofie, nemůžeme vycházet ani z předem zvoleného výměru (ten je naopak naším cílem, chceme poznat a vědět právě to, co zatím nevíme), ale ani z něčeho, co před sebou máme jako „danou skutečnost“, neboť nejisté a problematické jsou zmíněné „skutečnosti“ právě proto, že je před sebou jako „dané“ nemáme. To lze vyslovit také jinak: nemáme žádnou původní zkušenost s pravdou, lidskými právy nebo filosofií, ale musíme se k nim dostávat přes zkušenost s různým jejich chápáním, tj. přes zkušenost s různými koncepcemi pravdy, s různým chápáním a uplatňováním lidských práv a s různými, často málo kompatibilními nebo vysloveně nekompatibilními filosofiemi a s přesnými nebo méně přesnými způsoby jejich sebepochopení. Co to je filosofie, nemůže být nikdy definováno z pozice mimofilosofické a tedy prostředky mimofilosofickým. Kdo chce pochopit, co to je filosofie, musí ji začít provozovat, dělat, musí začít filosofovat. A to samozřejmě nemůže ani jen začít, pokud se nezačne setkávat s koncepcemi jiných, především těch ‚velkých‘ filosofů. Žádné vnější kritérium, žádné jednoduché měřítko nemáme k dispozici, máme-li hned na počátku vybírat skutečné (opravdové) filosofy a mezi nimi ty veliké (pochopitelně máme k dispozici rozmanité pomůcky v učebnicích, ve školských výkladech, a ovšem také v živých příkladech filosofů, s nimiž se stýkáme). Tak jako není žádných objektivních kritérií, podle nichž by i člověk bez hudebního smyslu a snad dokonce hluchý mohl rozpoznat velké skladatele mezi prostředními nebo packaly, nemůže ani nedovzdělaný filosof či dokonce nefilosof rozpoznat kvalitu a hloubkou nějaké velké filosofické postavy, což znamená třeba i to, že jen velký filosof může uznat filosofa většího než sám.

(Písek, 030628-4.)